

NOTA DE PREMSA

Tamarro, l'esquiva nova espècie de dinosaure carnívor dels Pirineus

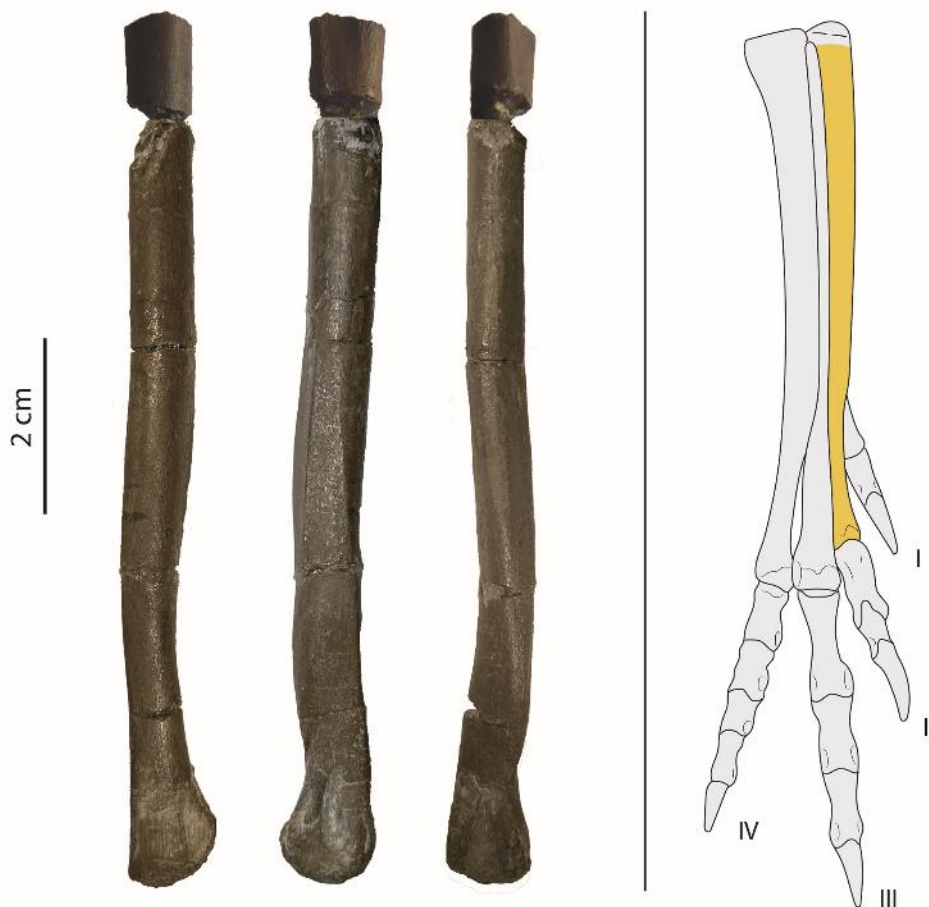
Una recerca encapçalada per Albert G. Sellés, investigador de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP), descriu la nova espècie de dinosaure carnívor *Tamarro insperatus* a partir d'unes restes fòssils trobades l'any 2003 a la Conca Dellà (Sant Romà d'Abella, Pallar Jussà). A partir d'un os del peu s' ha pogut determinar que es tracta d'un troodontid, un grup de petits dinosaures emplomallats molt estès per Amèrica del Nord i Àsia, però desconegut fins ara a Europa.

Imatge 1. Recreació de l'aspecte en vida de *Tamarro insperatus*
(Óscar Sanisidro / Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont / Museu Conca Dellà)

L'equip de recerca format per personal investigador de l'ICP, el Museu de la Conca Dellà i les universitats d'Edimburg (Escòcia) i Alberta (Canadà) l'ha batejat com a *Tamarro insperatus*, que significa "el tamarro inesperat", en al·lusió a la criatura fantàstica del tamarro, típica del folklore pallarès i que, en l'imaginari popular, és extremadament esquiva i difícil de trobar. Aquest nom també fa referència a l'escassetat de restes en el registre fòssil dels **dinosaures carnívors** que van habitar l'àrea dels Pirineus fa 66 milions d'anys, tot just 200.000 anys abans que s'extingissin a tot el món. ***Tamarro insperatus* se suma a les poques espècies conegudes de dinosaures carnívors al sud-oest d'Europa.**

Fins aquesta troballa, la gran majoria de restes fòssils atribuïdes a dinosaures carnívors (teròpodes) es basaven en dents aïllades, però **mai s'havia trobat un os d'aquests animals**. “Una possible explicació podria ser que, com les aus actuals, els ossos dels petits dinosaures teròpodes eren buits per tal d'alleugerir el pes de l'animal. Aquesta fragilitat dificultaria la preservació i la fossilització dels esquelets d'aquest animals”, explica Sellés. Es considera que els teròpodes són el grup de dinosaures més emparentat amb les aus actuals. “De fet, els dinosaures encara estan entre nosaltres. Coloms, gavines, pardals... en veiem cada dia!”, comenta l'investigador.

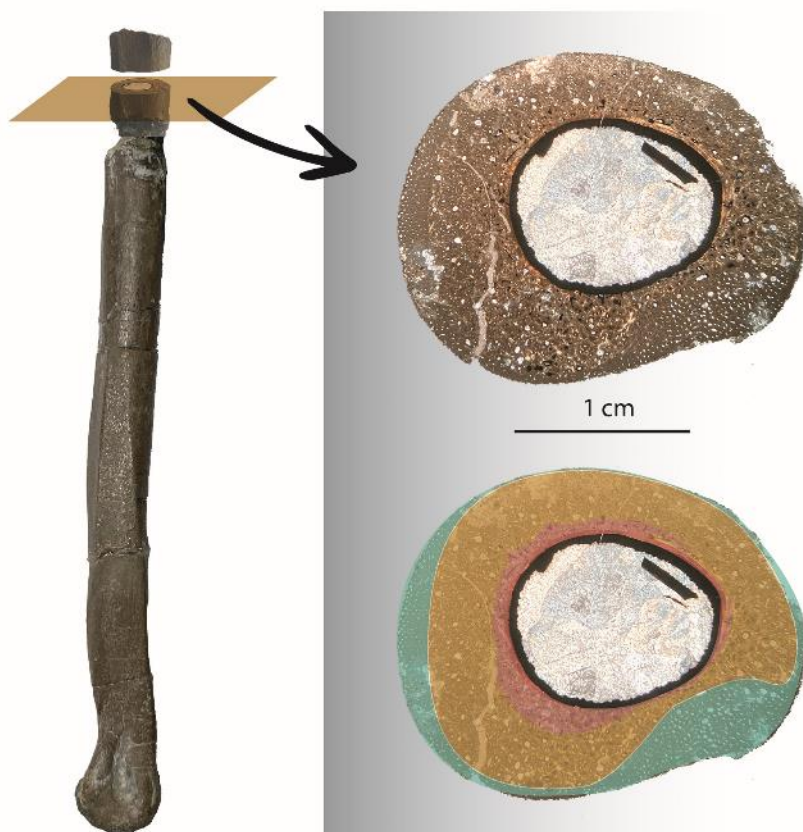

Imatge 2. Diferents vistes de l'os del peu de *T. insperatus* i esquema de la seva posició anatòmica (Albert G. Sellés / Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont / Museu Conca Dellà).

Segons els resultats de l'estudi publicat avui a la revista *Scientific Reports*, les restes descrites de ***Tamarro insperatus* pertanyen a la família dels troodontids**, i molt probablement al grup d'origen asiàtic dels jinfengopterígids. ***Tamarro* representa la primera evidència d'aquest grup a tot Europa**. La presència al sud dels Pirineus reforçaria la hipòtesi actual que a finals del Cretaci es van succeir diverses onades migratòries de dinosaures provinents d'Àsia cap a Europa. Durant el Mesozoic, la configuració dels continents era molt diferent a l'actual i Europa era un arxipèlag envoltada per el mar de Tetis.

A partir de l'anàlisi microscòpica dels ossos de *Tamarro*, l'equip de recerca ha pogut extreure conclusions sobre el creixement de l'animal. “Tallem làmines molt fines de l'os fossilitzat i les

mirem al microscopi, com quan mirem les anelles de creixement en un tronc tallat. Les línies d'aturada del creixement de l'interior de l'os ens diuen que aquest animal encara no era un adult quan va morir", explica Sellés. Les anàlisis revelen que **aquest animal deuria créixer de forma molt ràpida**, similar a com ho fan les aus paleognates actuals, com l'estruç o l'emú. En només un parell d'anys, el *Tamarro* podria haver assolit la seva mida adulta, aproximadament **1.5-2 metres de longitud i uns 20 kg de pes**. "Es tractaria del jinfengopterígid més gran conegut fins ara", conclou Sellés.

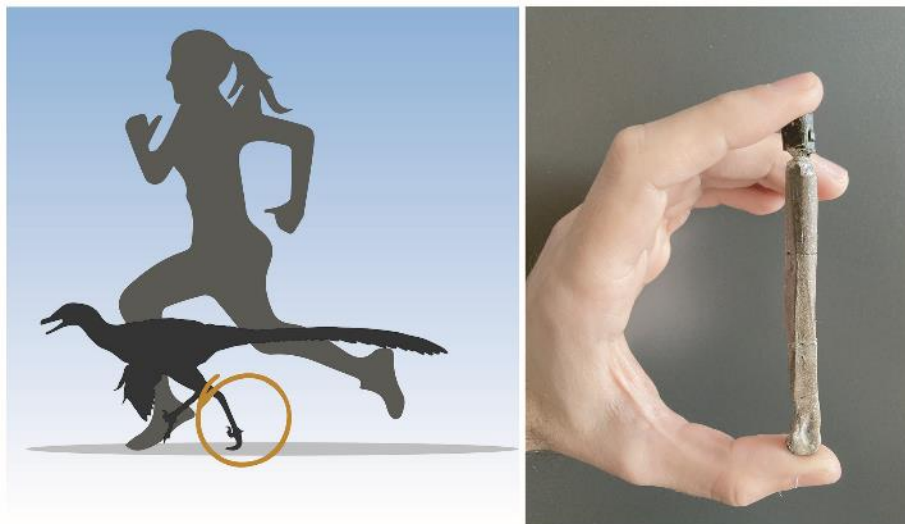
Imatge 3. Làmina prima de l'os observada al microscopi
(Albert G. Sellés / Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont / Museu Conca Dellà).

Cohabitant amb *Pararhabdodon*

Les restes de *Tamarro insperatus* van ser localitzades l'any 2003 pels paleontòlegs Àngel Galobart i Rodrigo Gaete a escassos centímetres d'unes restes fòssils de l'hadrosaure *Pararhandodon isonensis*. Descobrir diverses espècies de dinosaures en un mateix jaciment proporciona informació molt rellevant sobre els ecosistemes de fa 66 milions d'anys al Pirineus. "Que *Pararhabdodon* i *Tamarro* compartissin els mateixos ambients ens permet especular sobre quina mena de relació es podia haver establert entre ells", apunta Sellés.

En aquest sentit, les reduïdes dimensions del *Tamarro* (uns 2 metres de longitud com a màxim) no haurien representat un perill real per *Pararhabdodon* que assolia mides d'entre 10 i 12 metres. És molt probable que el *Tamarro*, com molts dels troodontids, fos un **dinosaure**

carronyaire o com a molt un depredador de petits rèptils, mamífers o fins i tot insectes, però difícilment hauria intentat atacar un animal molt més gros que ell.

Imatge 4. Mida de *T. Insperatus* comparada amb la d'una persona i fotografia del fòssil (Albert G. Sellés / Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont / Museu Conca Dellà).

Un nou protagonista per la futura exposició del Museu de la Conca Dellà

Des de fa uns anys, el Museu de la Conca Dellà s'ha convertit en el **centre de referència de la conservació i divulgació** del patrimoni paleontològic del Pirineu. En la remodelació que s'està duent a terme, *Tamarro insperatus* s'afegirà als ja coneguts *Pararhabdodon isonensis* i a *Adynomosaurus arcanus*, juntament amb les restes de la tortuga *Polysternon isonae* o el cocodril *Allodaposuchus hulkii*, totes elles noves espècies per a la ciència i que constaten l'extraordinari registre fòssil del Mesozoic d'aquesta zona.

La **remodelació del Museu de la Conca Dellà** (MCD), que està prevista que finalitzi aquest estiu, ampliarà i consolidarà el conjunt de museus i centres d'interpretació que formen part del projecte impulsat per l'ICP "Dinosaures dels Pirineus" per donar a conèixer aquest patrimoni excepcional. A més del MCD, la xarxa està formada per Dinosfera a Coll de Nargó, el Centre d'Interpretació del Montsec a Vilanova de Meià, el Centre de Dinamització de Tartareu i el Centre d'Interpretació de Fumanya, a Fígols i Vallcebre.

Article original:

- Sellés, A. G., Vila, B., Brusatte, S.L., Currie, P. J., Galobart, A. 2021. A fast-growing basal troodontid (Dinosauria: Theropoda) from the latest Cretaceous of Europe. *Scientific Reports*. DOI: [10.1038/s41598-021-83745-5](https://doi.org/10.1038/s41598-021-83745-5)

Sobre l'ICP: L'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont (ICP) és una institució sense ànim de lucre dedicada a la recerca en paleontologia de vertebrats i humana, així com a la conservació i difusió del patrimoni paleontològic al més alt nivell internacional. L'ICP es constitueix com una fundació pública amb un patronat format per la Generalitat de Catalunya i

la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). L'ICP és un centre CERCA (Generalitat de Catalunya) i està adscrit a la UAB.

Sobre el Museu de la Conca Dellà: El Museu de la Conca Dellà (Isona, Pallars Jussà) centre d'acollida del Parc Cretaci, és l'escenari d'un apassionant viatge en el temps. Aquest centre museístic ofereix la possibilitat de descobrir una zona que temps enrere va ser ocupada per la cultura romana, i molt abans, habitada per alguns dels últims dinosaures que van trepitjar la terra.

Per a més informació:

Pere Figuerola

Departament d'*Outreach* i Comunicació

Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont

mailto: pere.figueroles@icp.cat

Tel.: +34 93 586 87 65 // 663 932 796